

نهج البلاغه

www.ketab.ir

اميرالمؤمنين علي عليه السلام

ترجمه محمدتقي جعفری

عنوان قراردادی :	نهج البلاغه فارسی - عربی
عنوان و نام پدیدآور :	نهج البلاغه علی(ع) / [گردآورنده شریف رضی]؛ محمدتقی جعفری؛ [برای] مؤسسه تدوین و نشر آثار علامه جعفری. تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ۱۳۹۶.
مشخصات نشر :	۸۳۶ص.
مشخصات ظاهری :	
شابک :	۹۷۸-۹۶۴-۴۷۶-۲۵۶-۱
وضعیت فهرست‌نویسی :	فیبا
عنوان دیگر :	نهج البلاغه امیرالمؤمنین علی علیه السلام.
موضوع :	علی بن ابی‌طالب(ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. - خطبه‌ها
موضوع :	Public speaking * - - Ali ibn Abi-talib, Imam I, 660-661
موضوع :	علی بن ابی‌طالب(ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. - کلمات قصار
موضوع :	Quotations - - Ali ibn Abi-talib, Imam I, 660-661
موضوع :	علی بن ابی‌طالب(ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. - نامه‌ها
موضوع :	Correspondence - - Ali ibn Abi-talib, Imam I, 660-661
شناسه افزوده :	شریف‌الرضی، محمدبن حسین، ۳۵۹ - ۴۰۶ ق.، گردآورنده
شناسه افزوده :	Shareef ar-Raz, Muhammad bin al-Hassan
شناسه افزوده :	جعفری تبریزی، محمدتقی، ۱۳۰۲ - ۱۳۷۷، مترجم
شناسه افزوده :	Muhammad Taghi, Jafari Tabrizi
شناسه افزوده :	مؤسسه تدوین و نشر آثار علامه جعفری
شناسه افزوده :	Allameh Jafari Institute
شناسه افزوده :	دفتر نشر فرهنگ اسلامی
رده‌بندی کنگره :	ب۳۸/۴۱ ۱۳۹۶
رده‌بندی دیویی :	۶۷۳.۵۱۵
شماره کتابشناسی ملی :	۴۸۰۰۱۴

نهج البلاغه امیرالمؤمنین علی(ع)

ترجمه محمدتقی جعفری (ره)

آماده‌سازی: مؤسسه تدوین و نشر آثار علامه جعفری

به اهتمام: زنده یاد داریوش شاهین - علی جعفری

چاپ سوم: ۱۴۰۲

شابک: ۱ - ۴۵۶ - ۴۷۶ - ۹۶۴ - ۹۷۸

این کتاب در ۱۰۰۰ نسخه در چاپخانه افست، لیتوگرافی، چاپ و صحافی شد.

دفتر مرکزی: ضلع جنوبی خیابان کریمخان، بین خیابان ایرانشهر و ماهشهر، ساختمان زیتون، پلاک ۱۴۶

تلفن: ۱۵۴ - ۸۸۴۹۰۴۹۸ - ۸۸۴۹۰۴۹۸ کد پستی: ۱۵۸۴۷۸۳۹۳۹

نشانی الکترونیک: www.daftarnashr.org پست الکترونیک: print@daftarnashr.org

مدیریت پخش و توزیع: خیابان وحدت اسلامی، بعد از بیمارستان رازی، کوچه خندان، نبش کوچه رضایی، پلاک ۶۶

تلفن: ۳۳۱۱۲۱۰۰ - ۵۵۹۸۲۳۵۳

فروشگاه‌ها و مراکز پخش

فروشگاه کتاب زیتون: ضلع جنوبی خیابان کریمخان، بین خیابان ایرانشهر و ماهشهر، پلاک ۱۴۴ تلفن: ۹۱۰۷۰۸۸۷

فروشگاه مشهد: تلفن: ۲ - ۳۲۲۱۴۸۳۱ - ۵۱

خواهشمند است نظرات خود را درباره این کتاب با ذکر نام آن به شماره ۰۹۱۰۹۱۲۱۷۳۲ پیامک کنید.

این کتاب با کاغذ حمایتی منتشر شده است.

حق چاپ برای ناشر محفوظ است.

فهرست

۲۵ در آغاز	۲۵
۲۷ مقدمه	۲۷
۳۵ سید شریف رضی که بود؟	۳۵
۳۹ مقدمة السيد الشريف الرضي	۳۹
۴۳ ترجمة مقدمة سيد شريف رضی	۴۳

خطبه‌های امیرالمؤمنین علی علیه السلام

صفحه	عنوان	خطبه
۴۹ ستایش خداوندی، آفرینش جهان، فرشتگان، توصیفی از خلقت آدم، برگزیده شدن پیامبران، بعثت خاتم الانبیاء، قرآن، انواع تکلیف و حج بیت الله الحرام.	۱
۴۹ آفرینش جهان	۱
۵۱ آفرینش فرشتگان	۱
۵۳ توصیفی از خلقت آدم	۱
۵۵ برگزیدن پیامبران	۱
۵۷ بعثت خاتم الانبیاء محمد بن عبدالله <small>صلی الله علیه و آله</small>	۱
۵۹ قرآن و احکام شرعیه	۱
۵۹ ذکر حج خانه خدا.	۱
۶۱ پس از بازگشت از نبرد «صفین» مشتمل بر حال و روز انسان‌ها پیش از بعثت و نیز اوصاف خاندان پیامبر و صفت‌های گروهی دیگر	۲
۶۳ آل محمد <small>علیهم السلام</small> چه کسانی هستند؟	۲
۶۳ ردیف مقابل آل محمد <small>علیهم السلام</small> چه کسانی هستند؟	۲
۶۳ خطبه شقشقیه	۳
۶۵ ارجح داشتن صبر	۳
۶۷ مباحثه علی <small>علیه السلام</small>	۳
۶۹ موعظه مردم. این خطبه را پس از گشته شدن طلحه و زبیر فرمود.	۴
۷۱ نهی از آشوب‌گری و درباره اخلاق و علم خود.	۵
۷۱ نهی از فتنه	۵
۷۱ اخلاق و علم او	۵

خطبه	عنوان	صفحه
۶	زمانی فرمود که به آن حضرت گفتند طلحه و زبیر را تعقیب نماید.	۷۳
۷	سرزنش پیروان شیطان	۷۳
۸	اشاره به ادعای بوچ زبیر و دعوت او برای بازگشت به بیعت	۷۳
۹	دربارهٔ صفت خود و صفت دشمنانش. توصیفی است دربارهٔ گردانندگان جنگ جمل.	۷۵
۱۰	شیطان و یا گروه شیطان صفت	۷۵
۱۱	در جنگ جمل به فرزندش محمدبن الحنفیه، هنگامی که پرچم را به دست او داد.	۷۵
۱۲	هنگامی که خداوند امیرالمؤمنین <small>علیه السلام</small> را بر اصحاب جمل پیروز ساخت، یکی از یارانش عرض کرد: دوست داشتم برادرم فلان، وضع کنونی ما را مشاهده می کرد و می دید چگونه خداوند تو را بر دشمنانت پیروز ساخته است.	۷۵
۱۳	سرزنش اهل بصره پس از حادثهٔ جمل	۷۷
۱۴	دربارهٔ بصره نشینان	۷۷
۱۵	دربارهٔ برگرداندن املاک مسلمانان که عثمان به ارادهٔ شخصی خود به دیگران بخشیده بود.	۷۷
۱۶	آن هنگام که در هدینه با او بیعت کردند. در این سخن، اطلاعی را که از سرنوشت احوال مردم دارد، خبر می دهد و مردم را به گریه های تقسیم می نماید.	۷۹
۱۷	توصیف کسی که در میان امت، چون شایستگی، متصدی منصب قضاوت می شود. در آن، دو صنف از مردم مطرح می شوند که مبعوض ترین مردمند.	۸۱
۱۸	در سرزنش اختلاف علماء در فتواها	۸۵
۱۸	سرزنش اهل رأی	۸۵
۱۸	حکم از آن قرآن است	۸۵
۱۹	به اشعث بن قیس	۸۷
۲۰	دور ساختن مردم از غفلت و هشدار به لزوم پناهندگی به خدا.	۸۷
۲۱	سخنی جامع موعظه و حکمت	۸۹
۲۲	هنگامی که خبر بیعت شکنان به او رسید.	۸۹
۲۲	توبیح بیعت شکنان	۸۹
۲۲	خون عثمان	۸۹
۲۲	تهدید به جنگ	۹۱
۲۳	تهذیب فقرا به وسیلهٔ زهد، و تأدیب اغنیا به وسیلهٔ مهر و شفقت	۹۱
۲۳	تهذیب فقراء	۹۱
۲۳	تأدیب اغنیا	۹۳
۲۴	سخنی است جامع که جهاد با مخالف را تجویز نموده، به اطاعت خداوندی و رسیدن به ترقی در آن اطاعت، برای تضمین وصول به کمال دعوت می نماید.	۹۳

www.ketab.ir

صفحه	عنوان	خطبه
۹۵	اخبار تسلط یاران معاویه بر شهرها، و خطاب به «عبدالله بن عباس» و «سعید بن نمران»	۲۵
۹۷	توصیف عرب پیش از بعثت پیامبر اکرم ﷺ، و بیان حال خود پس از بیعت با او	۲۶
۹۷	عرب پیش از بعثت	۹۷
۹۷	بیان حال خود پیش از بیعت	۹۷
۹۷	هنگام خبر هجوم لشکریان معاویه به انبار	۲۷
۹۷	فضیلت جهاد	۹۷
۹۹	تحریک مردم بر جهاد	۹۹
۹۹	دلتنگی از سستی مردم	۹۹
۱۰۱	ستایش خدای را که یأس بر رحمتش راه ندارد	۲۸
۱۰۳	پس از داستان حکمین، بعد از آن که «ضحاک بن قیس» به کاروان حج تاخت و آن را غارت کرد	۲۹
۱۰۵	معنای قتل عثمان. حکم بر له و علیه عثمان فرموده و محکوم نمودن مردم در کاری که کردند	۳۰
۱۰۷	هنگامی که «عبدالله بن عباس» را نزد زبیر فرستاد	۳۱
۱۰۷	توصیف شیوع جور و جفا در زمان خود و تقسیم مردم به پنج گروه	۳۲
۱۰۷	معنای ستم زمان	۱۰۷
۱۰۷	گروه‌های مردم	۱۰۷
۱۰۹	طلب‌کنندگان خدا	۱۰۹
۱۰۹	زهد ورزیدن در دنیا	۱۰۹
۱۱۱	زمانی که برای پیکار با اهل بصره بیرون می‌رفت	۳۳
۱۱۱	حکمت مبعوث شدن پیامبر	۱۱۱
۱۱۱	فضل علی	۱۱۱
۱۱۱	سرزنش کسانی که بر او خروج کردند	۱۱۱
۱۱۳	پس از فراغت از غائله خوارج در تحریک مردم برای نبرد با اهل شام	۳۴
۱۱۳	طریق راستی	۱۱۳
۱۱۵	پس از داستان حکمیت و رسیدن نتیجه کار دو حکم به او	۳۵
۱۱۵	ستایش خداوند در بلاها	۱۱۵
۱۱۵	سبب آشوب	۱۱۵
۱۱۵	تهدید اهل نهروان	۳۶
۱۱۷	بیان فضایل خود پس از حادثه نهروان	۳۷
۱۱۷	علت این‌که شبهه، «شبهه» نامیده می‌شود و بیان حال مردم	۳۸
۱۱۹	هنگامی که از جنگ «نعمان بن بشیر» یاور معاویه در «عین‌التمر» اطلاع یافت	۳۹
۱۱۹	در خصوص خوارج، وقتی گفتارشان را شنید که می‌گفتند: «حکمی نیست، جز از آن خدا»	۴۰
۱۲۱	نهی از حيله‌گری	۴۱

خطبه	عنوان	صفحه
۴۲	ترساندن مردم از تبعیت از هوا و درازی آرزو در دنیا	۱۲۱
۴۳	زمانی که یاران او پیشنهاد آمادگی برای نبرد با اهل شام نمودند، پس از فرستادن «جریر بن عبدالله بجلی» به سوی معاویه برای گرفتن بیعت به علی بن ابیطالب <small>رضی الله عنه</small> ، و معاویه بیعت آن حضرت را نپذیرفت.	۱۲۳
۴۴	هنگامی که «مصقله بن هبیره شیسانی» به طرف معاویه گریخت.	۱۲۳
۴۵	روز عید فطر و ستایش خدا و توبیخ دنیا.	۱۲۳
	ستایش خداوند	۱۲۳
	نکوهش دنیا	۱۲۵
۴۶	هنگام تصمیم برای حرکت به شام، دعایی است که وقتی پای در رکاب می گذاشت، خواند.	۱۲۵
۴۷	در باره کوفه	۱۲۵
۴۸	هنگام حرکت به سوی شام	۱۲۵
۴۹	بیان بعضی از صفات ربوبی و علم الهی	۱۲۷
۵۰	بیان فتنه‌هایی که موجب ویرانی عالم می شود	۱۲۷
۵۱	هنگامی که یاران معاویه در صفین بر شط فرات مسلط شدند	۱۲۹
۵۲	تشویق مردم به زهد و روزگاری در دنیا و بیان پاداش خداوندی بر پارسایان	۱۲۹
	ثواب پارسایان	۱۲۹
	نعمت‌های خداوند	۱۳۱
۵۳	توصیف مشخصات قربانی	۱۳۱
۵۴	توصیف یاران خود که در جنگ صفین مانع از نبرد با سواران دشمن شدند	۱۳۱
۵۵	تأخیر در اجازه دادن برای آغاز جنگ در صفین	۱۳۱
۵۶	توصیف اصحاب پیامبر اکرم <small>صلی الله علیه و آله</small> در روز صفین	۱۳۳
۵۷	سخنی است در توصیف مردی پلید، و بیانی در فضیلت خود	۱۳۳
۵۸	هنگامی که خوارج از حکومت امیر المؤمنین <small>علیه السلام</small> کناره‌گیری نمودند و فریاد زدند: «حکمی نیست جز از آن خدا».	۱۳۵
۵۹	هنگام تصمیم به جنگ خوارج، زمانی که به آن حضرت گفتند خوارج از پل نهروان عبور کرده‌اند.	۱۳۵
۶۰	هنگام کشته شدن همه خوارج	۱۳۵
۶۱	حق را بجوید	۱۳۵
۶۲	هنگامی که آن حضرت را از غافلگیر شدن برای قتل او هشدار دادند.	۱۳۷
۶۳	بر حذر داشتن مردم از فتنه‌های دنیا	۱۳۷
۶۴	در پیشدستی به اعمال صالح	۱۳۷
۶۵	مباحثی لطیف از علم الهی	۱۳۹

خطبه	عنوان	صفحه
۶۶	تعلیم جنگ و کارزار در «لیلة الہیر».....	۱۴۱
۶۷	ہنگامی کہ اخبار سقیفہ پس از رحلت پیامبر اکرم ﷺ بہ آن حضرت رسید.....	۱۴۳
۶۸	ہنگامی کہ مصر را بہ «محمد بن ابی بکر» واگذار فرمود و محمد کشتہ شد.....	۱۴۳
۶۹	سرزنش بعضی از یارانش.....	۱۴۳
۷۰	سحرگاہ روزی کہ ضربت شہادت بر تارک مبارکش زدہ شد.....	۱۴۵
۷۱	سرزنش اہل عراق و پاسخ تہمت دروغ.....	۱۴۵
۷۲	تعلیم مردم در خصوص درود بہ پیامبر اکرم ﷺ و بیان صفات خداوند سبحان.....	۱۴۵
	صفات خداوند.....	۱۴۵
	صفات پیامبر ﷺ.....	۱۴۷
	دعا برای پیامبر ﷺ.....	۱۴۷
۷۳	دربارہٴ مروان بن الحکم.....	۱۴۷
۷۴	زمانی کہ شورا تصمیم بہ بیعت با عثمان گرفتہ بود.....	۱۴۹
۷۵	وقتی اطلاع پیدا کرد بنی عثمان حضرت را بہ شرکت در خون عثمان متہم می کنند.....	۱۴۹
۷۶	تحریک بر عمل صالح.....	۱۴۹
۷۷	زمانی کہ «سعید بن العاص» آن حضرت را از حقش منوع نمود.....	۱۵۱
۷۸	ہنگامی کہ دعا می کرد.....	۱۵۱
۷۹	زمانی کہ تصمیم حرکت بہ سوی خوارج گرفت.....	۱۵۱
۸۰	پس از پایان یافتن جنگ جمل دربارہٴ زنان.....	۱۵۳
۸۱	معنای زہد.....	۱۵۳
۸۲	سرزنش دنیا.....	۱۵۳
۸۳	خطبہ «غزا».....	۱۵۵
	صفت خداوند جلّ شأنہ.....	۱۵۵
	وصیت بہ تقوا.....	۱۵۵
	برحذر داشتن از دنیا.....	۱۵۷
	برانگیختہ شدن و حیات پس از مرگ.....	۱۵۷
	تنبیہ مردم.....	۱۵۹
	فضیلتِ متذکر ساختن انسان ہا.....	۱۵۹
	تذکر بہ انواع نعمت ہا.....	۱۶۱
	برحذر داشتن از ہول و خطر صراط.....	۱۶۳
	سفارش بہ تقوا.....	۱۶۵
	توصیف خلقت انسان.....	۱۶۵

صفحه	عنوان	خطبه
۱۶۹	درباره عمرو بن العاص	۸۴
۱۷۱	هشت صفت از صفات جلال خداوندی	۸۵
۱۷۳	در توصیف بهشت	
۱۷۳	صفات حق جل جلاله، و موعظه مردم درباره تقوا و مشورت	۸۶
۱۷۳	پند مردم	
	صفات مردم متقی و رشدیافتگان، صفات مردم فاسق و منحرف و اشاره به مقام عظیم خاندان عصمت	۸۷
۱۷۵	صفات منحرفین	
۱۷۷	دودمان پیامبر اکرم	
۱۷۹	گمانی خطاکارانه	
۱۷۹	علل هلاکت مردم	۸۸
۱۸۱	درباره رسول اعظم و ابلاغ امیر المؤمنین از حضرت رسول به امت اسلامی	۸۹
۱۸۵	بیان قدم آفریننده و عظمت مخلوقات او	۹۰
۱۸۷	خطبه اشباح	۹۱
۱۸۷	توصیف خداوندی	
۱۸۹	توصیف خداوندی در جهنم	
۱۹۳	توصیف آسمان	
۱۹۵	توصیف فرشتگان	
۱۹۹	توصیف زمین و فرو رفتن [اکثر نقاط آن] در آب	
۲۰۷	نیایشی در همین خطبه	
۲۰۷	بیعت مردم با آن حضرت پس از کشته شدن عثمان	۹۲
۲۰۷	بیان فضیلت و علم خود و بیان فتنه بنی امیه	۹۳
۲۱۱	توصیف خداوند سبحان و فضیلت رسول خدا	۹۴
۲۱۱	خداوند متعال	
۲۱۱	توصیف پیامبران	
۲۱۱	رسول الله و خاندانش	
۲۱۳	پند مردم	
۲۱۳	فضیلت پیامبر اکرم	۹۵
۲۱۳	پیرامون خداوند و رسول اکرم	۹۶
۲۱۵	درباره اصحاب خود و اصحاب رسول خدا	۹۷
۲۱۵	یاران علی	
۲۱۷	یاران رسول الله	

خطبه	عنوان	صفحه
	خداوند متعال	۲۱۳
	درباره پیامبر اکرم ﷺ	۲۱۳
۹۸	اشاره به ظلم بنی امیه	۲۱۹
۹۹	تشویق مردم به زهد و اجتناب از این دنیا	۲۱۹
۱۰۰	رسول خدا و اهل بیت او ﷺ	۲۲۱
۱۰۱	درباره ملاحم (حوادث بزرگ در توفان فتنه‌ها)	۲۲۳
۱۰۲	ذکری از روز قیامت و احوال آینده مردم در آن روز	۲۲۵
	روز قیامت	۲۲۵
	آینده‌ای که در انتظار مردم است	۲۲۵
۱۰۳	ترغیب مردم به پارسایی در دنیا	۲۲۵
	صفت انسان عالم	۲۲۷
	آخر الزمان	۲۲۷
۱۰۴	یاران پیامبر ﷺ	۲۲۷
۱۰۵	درباره بعضی از صفات پیامبر اکرم ﷺ و تهدید بنی امیه و موعظه مردم	۲۲۹
	رسول کریم	۲۲۹
	درباره بنی امیه	۲۲۹
	پند مردم	۲۳۱
۱۰۶	فضیلت اسلام و ذکری از پیامبر اکرم ﷺ	۲۳۱
	دین اسلام	۲۳۱
	ذکر پیامبر اکرم ﷺ	۲۳۳
	خطاب به یارانش	۲۳۳
۱۰۷	بعضی از روزهای صفین	۲۳۵
۱۰۸	بیان کارزارها و حوادث بزرگ	۲۳۵
	خداوند متعال	۲۳۵
	ذکر پیامبر ﷺ	۲۳۷
	فتنه بنی امیه	۲۳۷
۱۰۹	بیان قدرت خداوندی و انحصار عظمت در او و امر قیامت	۲۳۹
	قدرت خداوندی	۲۳۹
	فرشتگان باعظمت	۲۴۱
	نافرمانی مردم	۲۴۱
	قیامت	۲۴۵
	زهد پیامبر اکرم ﷺ	۲۴۷
	ذکر پیامبر ﷺ	۲۴۷

صفحه	عنوان	خطبه
۲۴۷	اهل بیت پیامبر اکرم ﷺ	
۲۴۷	ارکان دین	۱۱۰
۲۴۷	اسلام	
۲۴۹	فضیلت قرآن	
۲۴۹	توبیخ دنیا	۱۱۱
۲۵۳	ملک الموت و گرفتن جان آدمی توسط او و ناتوانی مخلوقات از توصیف خداوندی	۱۱۲
۲۵۵	سرزتش دنیا	۱۱۳
۲۵۷	پندهایی برای مردم	۱۱۴
۲۶۱	مسئلت باران از خدا	۱۱۵
۲۶۳	اندرز یاران خود	۱۱۶
۲۶۵	توبیخ کسانی که به مال و جان بخل می‌ورزند	۱۱۷
۲۶۵	یاران صالحش	۱۱۸
۲۶۵	مردم را جمع نموده و آنان را بر جهاد تحریک فرمود و آنان مدتی طولانی سکوت کردند	۱۱۹
۲۶۷	فضیلت خود و موعظه مردم	۱۲۰
۲۶۹	پس از واقعه لیلۃ الجحیم	۱۲۱
۲۷۱	زمانی که به لشکرگاه رفتند، آن را برای خوارج فرمود	۱۲۲
۲۷۳	در میدان جنگ صفین به یاران خود فرموده است	۱۲۳
۲۷۳	تحریک یارانش به جهاد	۱۲۴
۲۷۷	مسئله حکمیت، بعد از آن که نتیجه آن را شنید	۱۲۵
۲۷۹	هنگامی فرمود که در تقسیم بیت‌المال به صورت مساوی مورد توبیخ قرار گرفت	۱۲۶
۲۷۹	بیان بعضی از احکام دین، کشف (مردود) اعتراض خوارج و نقض حکم حکمین	۱۲۷
۲۸۱	فتنه‌های بصره	۱۲۸
۲۸۳	توصیف اتراک	
۲۸۳	ذکر پیمانها و ابزار سنجشها	۱۲۹
۲۸۵	به ابوذر، در آن هنگام که به زنده تبعید شد	۱۳۰
۲۸۷	تبیین سبب مطالبه حکومت و توصیف پیشوای حق	۱۳۱
۲۸۷	مردم را موعظه فرموده و آنان را در دنیا به پارسایی دعوت می‌فرماید	۱۳۲
۲۸۷	ستایش خداوند	
۲۸۹	پند مردم	
۲۸۹	تعظیم به خداوند متعال و قرآن، و پند مردم	۱۳۳

www.ketab.ir

خطبه	عنوان	صفحه
	عظمت خداوندی	۲۸۹
	قرآن	۲۸۹
	رسول خدا ﷺ	۲۹۱
	دنیا	۲۹۱
	پند مردم	۲۹۱
۱۳۴	زمانی که عمر بن خطاب برای جنگ به روم می‌رفت.	۲۹۱
۱۳۵	هنگام مشاجره میان او و عثمان.	۲۹۳
۱۳۶	امر بیعت.	۲۹۳
۱۳۷	وضع طلحه و زبیر و بیعت آن دو با آن حضرت.	۲۹۳
	طلحه و زبیر	۲۹۳
	امر بیعت.	۲۹۵
۱۳۸	اشاره به حوادث فتنه‌آمیز و آشوب‌انگیز.	۲۹۵
۱۳۹	زمان شورا	۲۹۷
۱۴۰	نهی از غیبت کردن	۲۹۷
۱۴۱	در نهی از شنیدن غیبت و در تفاوت بیعت حق و باطل	۲۹۹
۱۴۲	درباره نیکویی در غیر مورد آن	۲۹۹
	موارد نیکوکاری	۲۹۹
۱۴۳	در طلب باران و در آن، بندگان خدا را به وجوب پناه‌جویی به رحمت خداوندی آگاه می‌سازد.	۳۰۱
۱۴۴	بعثت پیامبران.	۳۰۳
	فضیلت اهل بیت <small>علیهم‌السلام</small>	۳۰۳
	گمراهان	۳۰۳
۱۴۵	زوال دنیا	۳۰۵
	سرزنش بدعت	۳۰۵
۱۴۶	در پاسخ عمر بن خطاب که برای حرکت به جنگ فارس مشورت خواسته بود.	۳۰۵
۱۴۷	هدف از بعثت پیامبر اکرم <small>صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم</small>	۳۰۷
	آینده	۳۰۹
	پند مردم	۳۰۹
۱۴۸	درباره اهل بصره.	۳۱۱
۱۴۹	پیش از شهادتش	۳۱۱
۱۵۰	اشاره به فتنه‌ها و توصیف مردم گمراه	۳۱۳
	گمراهی و گمراهان	۳۱۵
۱۵۱	برحذر داشتن مردم از فتنه‌ها.	۳۱۵

صفحه	عنوان	خطبه
۳۱۵	خدا و رسول او	
۳۱۷	پرهیز از فتنه	
۳۱۹	صفات خداوند جل جلاله و صفات پیشوایان دین	۱۵۲
۳۱۹	پیشوایان دین	
۳۲۱	صفات انسان گمراه	۱۵۳
۳۲۱	صفات‌های غفلت‌زدگان	
۳۲۳	پند مردم	
۳۲۳	فضایل اهل بیت پیامبر ﷺ	۱۵۴
۳۲۵	شگفت‌انگیز بودن خلقت شب‌پره (خفاش)	۱۵۵
۳۲۵	حمد خدا و منزّه دانستن او	
۳۲۷	آفرینش شب‌پره	
۳۲۹	خطاب به اهل بصره در جهت حوادث بزرگ	۱۵۶
۳۲۹	توصیف ایمان	
۳۲۹	حال اهل قیوم در قیامت	
۳۳۱	تحریک و تشویق مردم به تقوا	۱۵۷
۳۳۵	فضیلت رسول اعظم ﷺ و قرآن و بیان حال دولت بنی‌امیه	۱۵۸
۳۳۵	پیامبر و قرآن	
۳۳۵	دولت بنی‌امیه	
۳۳۷	خوبی ارتباط زمامداری خود را با مردم جامعه خود توجیه می‌دهد	۱۵۹
۳۳۷	عظمت خداوندی	۱۶۰
۳۳۷	حمد خداوندی	
۳۳۹	امید چگونه می‌شود؟	
۳۳۹	رسول خدا ﷺ	
۳۳۹	موسی ﷺ	
۳۳۹	داوود ﷺ	
۳۴۱	عیسی ﷺ	
۳۴۱	رسول اعظم ﷺ	
۳۴۳	توصیف پیامبر و اهل بیت و پیروان دین او. موعظه مردم برای تقوا	۱۶۱
۳۴۳	رسول خدا و خاندانش و پیروان دین او	
۳۴۵	نصیحت به تقوا	
۳۴۷	در پاسخ یکی از یارانش که از او پرسید: چگونه قوم شما، شما را از این مقام که شایسته‌ترین مردم به آن یویدید، دفع و برکنار نمودند؟	۱۶۲
۳۴۷	خالق کائنات	۱۶۳

خطبه	عنوان	صفحه
	ابداع مخلوقات.....	۳۴۹
۱۶۴	هنگامی که برایش جمع شده و به علت ناراحتی که از عثمان داشتند، خواستند درباره مردم با وی صحبت کند و رضایت مردم را از او طلب کند.....	۳۵۱
۱۶۵	شگفت‌انگیز بودن خلقت طاووس.....	۳۵۳
	آفرینش پرندگان.....	۳۵۳
	طاووس.....	۳۵۳
	آفریدگان کوچک.....	۳۵۷
	توصیف بهشت.....	۳۵۷
۱۶۶	تحریک بر الفت و انس.....	۳۵۹
	بنی‌امیه.....	۳۵۹
	مردم در آخرالزمان.....	۳۵۹
۱۶۷	در اوایل خلافتش.....	۳۶۱
۱۶۸	آن را پس از آن که برای خلافت با او بیعت کردند، در پاسخ بعضی از یارانش که پیشنهاد کردند: اگر جمعی از کسانی را که مردم را علیه عثمان شوراندند، کیفر می‌دای، [برای پیشرفت کار خلافت مناسب‌تر بود].....	۳۶۱
۱۶۹	هنگام حرکت اصحاب جمل به سوی بصره.....	۳۶۳
	حقایقی که موجب اجتماع مسلمانان می‌باشد.....	۳۶۳
	مردم را به نفرت از دشمنانش وادار می‌نماید.....	۳۶۵
۱۷۰	لزوم پیروی از حق، هنگام قیام دلیل.....	۳۶۵
۱۷۱	آن هنگام که تصمیم به رویارویی با قوم شامیان در صفین گرفته بود.....	۳۶۷
	نیایش.....	۳۶۷
	دعوت برای جنگ.....	۳۶۷
۱۷۲	ستایش خداوندی.....	۳۶۷
	روز شورا.....	۳۶۷
	طلب پیروزی بر قریش.....	۳۶۹
	درباره اصحاب جمل.....	۳۶۹
۱۷۳	درباره رسول خدا ﷺ و در این که چه کسی شایسته خلافت است، و در حقارت دنیا.....	۳۶۹
	رسول خدا.....	۳۶۹
	اوست شایسته خلافت.....	۳۶۹
	آفرینش دنیا.....	۳۷۱
۱۷۴	توضیح هویت طلحه بن عبیدالله، هنگام خبر حرکت طلحه و زبیر به سوی بصره برای جنگ.....	۳۷۳
۱۷۵	پند به مردم و تذکر خویشاوندی خود با رسول خدا ﷺ.....	۳۷۳

صفحه	عنوان	خطبه
۳۷۵	پند به مردم و تبیین عظمت قرآن و نهی از بدعت‌گذاری	۱۷۶
۳۷۵	پند مردم	
۳۷۷	فضیلت قرآن	
۳۷۷	تحریک برای عمل	
۳۷۹	پندهایی برای مردم	
۳۷۹	تحریم بدعت‌ها	
۳۸۱	قرآن	
۳۸۱	انواع ستم	
۳۸۳	لزوم اطاعت	
۳۸۳	معنای دو داور	۱۷۷
۳۸۳	شهادت و تقوا. این خطبه را پس از کشته شدن عثمان در اول دوران خلافتش ایراد فرمود.	۱۷۸
۳۸۳	خدا و رسول او	
۳۸۵	پاسخ به «ذُعلب یمانی» که پرسید: ای امیرالمؤمنین <small>علیه السلام</small> ، آیا خدایت را دیده‌ای؟	۱۷۹
۳۸۷	توبیخ کسانی از یارانش	۱۸۰
	برای مدحی از یارانش که او را برای اطلاع از وضع گروهی از لشکریان کوفه فرستاده بود، که تصمیم گرفته بودند به گروه مهاجر بیرون‌نیزه در حالی که از امیرالمؤمنین <small>علیه السلام</small> می‌ترسیدند.	۱۸۱
۳۸۹	از نوف بکالی نقل شده است این خطبه را در کوفه در روی سنگ‌هایی که جعد بن هبیره مخزومی برای او نصب کرده بود، برای ما خواند.	۱۸۲
۳۸۹	حمد خدا و استعانت‌جویی از او	
۳۹۱	خداوند یگانه	
۳۹۱	بازگشت به ستایش	
۳۹۳	وصیت به تقوا.	
۳۹۷	قدرت خداوندی، فضیلت قرآن، وصیت به تقوا.	۱۸۳
۳۹۷	خداوند متعال	
۳۹۷	فضیلت قرآن	
۳۹۹	وصیت به تقوا.	
۴۰۳	خطاب به «برج‌بن مسهر طائی» فرمود، زمانی که گفت: «حکمی نیست، جز از آن خداوندی».	۱۸۴
۴۰۳	ستایش خدا و ثنای رسول خدا <small>صلی الله علیه و آله</small>	۱۸۵
۴۰۳	حمد خداوند متعال	
۴۰۵	رسول اعظم <small>صلی الله علیه و آله</small>	
۴۰۵	در توصیف آفرینش اقسامی از جانداران	
۴۰۷	آفرینش آسمان و هستی	
۴۰۷	آفرینش ملخ	

خطبه	عنوان	صفحه
۱۸۶	توحید و حقایق از اصول علوم الهی	۴۰۹
۱۸۷	بیان رویدادهای ناگوار	۴۱۷
۱۸۸	توصیه بر اموری	۴۱۹
	تقوا	۴۱۹
	مرگ	۴۱۹
	سرعت حرکت رو به فنا	۴۱۹
۱۸۹	ایمان و وجوب هجرت	۴۲۱
	اقسام ایمان	۴۲۱
	وجوب هجرت	۴۲۱
	دشواری ایمان	۴۲۱
	علم وصی	۴۲۱
۱۹۰	ستایش خدا و درود به پیامبر خدا و پند مردم به تقوا	۴۲۱
	ستایش خداوندی	۴۲۱
	درود بر پیامبر	۴۲۳
	پند برای تقوا	۴۲۳
۱۹۱	ستایش خدا و درود به پیامبر و توصیه مردم به تقوا	۴۲۵
	رسول اعظم <small>صلی الله علیه و آله</small>	۴۲۷
	توصیه بر زهد و تقوا	۴۲۷
۱۹۲	خطبه قاصعه	۴۳۱
	پیشتاز معصیت	۴۳۱
	آزمایش خداوندی، مخلوقات را	۴۳۱
	توصیه به تجربه و عبرت‌گیری	۴۳۳
	برحذر داشتن اولاد آدم <small>علیه السلام</small> از شیطان	۴۳۳
	ترساندن مردم از کبر	۴۳۵
	برحذر داشتن مردم از اطاعت بزرگان متکبر	۴۳۷
	عبرت‌اندوزی از گذشتگان	۴۳۷
	فروتنی پیامبران	۴۳۹
	کعبه مقدس	۴۴۱
	بازگشت به برحذر بودن	۴۴۳
	فضایل واجبات	۴۴۳
	تعصب در مال	۴۴۵
	عبرت‌گیری از امت‌ها	۴۴۷
	نعمت وجود رسول خدا <small>صلی الله علیه و آله</small>	۴۴۹
	سرزنش گنهکاران	۴۴۹

صفحه	عنوان	خطبه
۴۵۱	شجاعت و فضل او.....	
۴۵۷	توصیف مردمان با تقوا (خطبه همام).....	۱۹۳
۴۶۳	توصیف منافقین.....	۱۹۴
۴۶۵	ستایش خدا، درود به پیامبر خدا، پند مردم.....	۱۹۵
۴۶۵	ستایش خداوندی.....	
۴۶۵	شهادتین.....	
۴۶۷	پند مردم.....	
۴۶۹	مبعوث شدن پیامبر اکرم ﷺ.....	۱۹۶
۴۶۹	پند برای پارسایی.....	
۴۶۹	آگاه ساختن مردم به فضیلت خود برای قبول سخن و امر و نهی رسول خدا ﷺ.....	۱۹۷
۴۷۱	احاطه علم خداوندی به جزئیات و تحریک مردم به تقوا و بیان برتری اسلام و قرآن.....	۱۹۸
۴۷۱	وصیت به تقوا.....	
۴۷۳	فضیلت اسلام.....	
۴۷۵	رسول معظم ﷺ.....	
۴۷۵	قرآن مجید.....	
۴۷۷	توصیه به یاران خود.....	۱۹۹
۴۷۹	زکات.....	
۴۷۹	امانت.....	
۴۸۱	علم خداوند متعال.....	
۴۸۱	درباره معاویه.....	۲۰۰
۴۸۱	مردم را به پیش گرفتن راه روشن در حرکت پند می دهد.....	۲۰۱
۴۸۱	هنگام دفن سرور زن ها فاطمه ﷺ.....	۲۰۲
۴۸۳	توصیه مردم به پارسایی و اعراض از دنیا و تشویق آنان به آخرت.....	۲۰۳
۴۸۵	اوقات بسیاری، یاران خود را با این سخن مبارک می خواند.....	۲۰۴
۴۸۵	خطاب به طلحه و زبیر پس از بیعت آن دو به خلافت.....	۲۰۵
۴۸۷	زمانی فرمود که شنیده بود گروهی از یارانش اهل شام را در روزهای جنگ صفین دشنام می دادند.....	۲۰۶
۴۸۷	زمانی فرمود که فرزندش امام حسن در یکی از روزهای جنگ صفین برای ورود به کارزار با شتاب حرکت می کرد.....	۲۰۷
۴۸۷	این سخن مبارک را زمانی فرمود که اصحاب او در قضیه حکمین اختلاف ورزیدند.....	۲۰۸
۴۸۹	در بصره، هنگامی که برای عبادت «علاء بن زیاد الحارثی» - از یارانش - به خانه او وارد شد.....	۲۰۹
۴۸۹	درباره احادیث بی اساس و اخبار مورد اختلاف در دست مردم.....	۲۱۰

خطبه	عنوان	صفحه
	منافقین	۴۹۱
	خطاکاران	۴۹۱
	اشتباه کنندگان	۴۹۱
	راستگویان حافظ	۴۹۳
۲۱۱	شگفت‌انگیز بودن ساختار عالم هستی	۴۹۳
۲۱۲	هنگامی که یاران خود را به جهاد با اهل شام تحریک می‌فرمود	۴۹۵
۲۱۳	تمجید و تعظیم خداوند متعال	۴۹۵
۲۱۴	توصیف حقیقت رسول خدا ﷺ و اندرز علما به تقوا	۴۹۷
	صفت علماء	۴۹۷
	اندرز برای تقوا	۴۹۹
۲۱۵	نیایش یا خداوند	۴۹۹
۲۱۶	در صفین	۵۰۱
	حق حاکم و حق مردم	۵۰۱
۲۱۷	تظلم و شکایت از قریش	۵۰۵
۲۱۸	بیان لشکریان اصحاب جمل که برای جنگ با آن حضرت، به بصره می‌رفتند	۵۰۷
۲۱۹	روز جنگ جمل، هنگام عبور از کنار جنازه «طلحون عبد الله» و «عبدالرحمن بن عتاب بن اسید»	۵۰۷
۲۲۰	توصیف سالک راه خداوند سبحان	۵۰۷
۲۲۱	بعد از خواندن آیه: الهاکم التکائر حتی زرتم المقابر	۵۰۹
۲۲۲	هنگام خواندن آیه مبارکه: تسبیح می‌کنند خدا را در آن خانه‌ها، مردانی در بامداد و شامگاه، مردانی که نه تجارت آنان را از ذکر خداوندی مشغول می‌دارد و نه خرید و فروش	۵۱۵
۲۲۳	هنگام تلاوت آیه شریفه: ای انسان! چه چیزی تو را در برابر خدا فریبت داد؟!	۵۱۷
۲۲۴	بیزاری از ظلم	۵۲۱
۲۲۵	نیایش خداوند	۵۲۵
۲۲۶	برانگیختن نفرت مردم از دنیا	۵۲۵
۲۲۷	در این دعا به خدا پناه می‌برد که او را به رشد و کمال هدایت فرماید	۵۲۷
۲۲۸	خطاب به یکی از یاران	۵۲۷
۲۲۹	توصیف بیعتی که برای خلافتش نمودند	۵۲۹
۲۳۰	مطالبی دیگر	۵۲۹
	فضیلت عمل	۵۲۹
	امتیاز کوشش	۵۳۱
۲۳۱	در «ذی قار» هنگامی که رو به بصره می‌رفت	۵۳۱

صفحه	عنوان	خطبه
۵۳۳	به «عبدالله بن زمعه» فرمود که از شیعیان او بود و در روزگار خلافت نزد آن حضرت آمد	۲۳۲
۵۳۳	فضیلت اهل بیت پیامبر ﷺ و فساد زمان	۲۳۳
۵۳۳	فساد روزگار	
۵۳۳	اختلاف مردم	۲۳۴
۵۳۵	هنگام غسل و آماده کردن جنازه رسول خدا ﷺ برای دفن	۲۳۵
۵۳۵	آن چه پس از هجرت پیامبر اکرم ﷺ بر آن حضرت گذشت	۲۳۶
۵۳۵	سرعت به عمل	۲۳۷
۵۳۷	وضع حکمین (ابوموسی اشعری و عمرو بن عاص) و توییح اهل شام	۲۳۸
۵۳۷	آل محمد ﷺ	۲۳۹
۵۳۹	به «عبدالله بن عباس»، هنگامی که نامه‌ای از عثمان در حال محاصره به آن حضرت رسید.	۲۴۰
۵۳۹	تحریک یاران خود به جهاد	۲۴۱

نامه‌های امیرالمؤمنین علی علیه السلام

صفحه	عنوان	نامه
۵۴۳	به اهل کوفه، هنگام حرکت از مدینه به بصره	۱
۵۴۳	به اهل کوفه، پس از فتح بصره	۲
۵۴۳	به قاضی خود شریح بن الحارث.	۳
۵۴۷	به یکی از فرماندهان سپاهش	۴
۵۴۷	به اشعث بن قیس، کارگزار او در آذربایجان	۵
۵۴۷	به معاویه	۶
۵۴۹	به معاویه	۷
۵۴۹	به جریر بن عبدالله البجلی، هنگامی که او را به طرف معاویه فرستاده بود.	۸
۵۴۹	به معاویه	۹
۵۵۰	به معاویه	۱۰
۵۵۳	خطاب به لشکری که به مقابله با دشمن فرستاده بود.	۱۱
۵۵۵	توصیه به معقل بن قیس ریاحی	۱۲
۵۵۵	به دو امیر از امرای لشکرش	۱۳
۵۵۵	توصیه‌ای به لشکریانش پیش از رویارویی با دشمن در صفین	۱۴

نامۀ	عنوان	صفحة
۱۵	دعای آن حضرت، هنگام رویارویی با دشمن برای جنگ.	۵۵۷
۱۶	هنگام جنگ	۵۵۷
۱۷	به معاویه در پاسخ نامه‌ای که به آن حضرت نوشته بود.	۵۵۷
۱۸	به عبدالله بن عباس که کارگزارش در بصره بود.	۵۵۹
۱۹	به یکی از کارگزاران خود.	۵۶۱
۲۰	به «زیادبن ابیه» و او جانشین کارگزار آن حضرت (عبدالله بن عباس) در بصره بود.	۵۶۱
۲۱	به زیادبن ابیه	۵۶۱
۲۲	به «عبدالله بن عباس»	۵۶۳
۲۳	وصیت آن حضرت پس از ضربهٔ ابن ملجم - لعنة الله - پیش از شهادتش	۵۶۳
۲۴	پس از بازگشت از صفین، دربارهٔ آن چه که باید در اموال او عمل شود.	۵۶۳
۲۵	این وصیت را برای کسی می‌نوشت که او را مأمور استیفای حقوق مالی می‌فرمود.	۵۶۵
۲۶	به یکی از کارگزارانش، زمانی که او را برای دریافت زکات فرستاده بود.	۵۶۹
۲۷	به محمدبن ابی بکر <small>رضی الله عنه</small> ، هنگامی که سیر المؤمنین <small>رضی الله عنهم</small> حکومت مصر را به او سپرد.	۵۷۱
۲۸	پاسخی است به معاویه	۵۷۳
۲۹	به اهل بصره	۵۷۹
۳۰	به معاویه	۵۸۱
۳۱	به فرزندش «حسن بن علی <small>رضی الله عنه</small> »، هنگام مراجعت از «صفین».	۵۸۱
۵۹۵	به یاد مرگ	۵۹۵
۵۹۵	مدارا در طلب.	۵۹۵
۵۹۷	وصیت‌های متنوع (پراکنده)	۵۹۷
۶۰۱	نظری دربارهٔ زن	۶۰۱
۶۰۳	دعا	۶۰۳
۳۲	به معاویه	۶۰۳
۳۳	به «قثم بن عباس» و او کارگزار آن حضرت در مکه بود.	۶۰۵
۳۴	به محمدبن ابی بکر، به هنگام ناراحتی محمد از عزل او از مصر و فرستادن مالک اشتر به جای او	۶۰۵
۳۵	به عبدالله بن عباس پس از شهادت محمدبن ابی بکر	۶۰۷
۳۶	به برادرش «عقیل بن ابی طالب»	۶۰۷
۳۷	به معاویه	۶۰۹
۳۸	به مردم مصر، هنگامی که مالک اشتر را بر آنان والی فرمود.	۶۰۹
۳۹	به عمروبن العاص	۶۱۱

نامہ	عنوان	صفحہ
۴۰	به یکی از کارگزارانش.....	۶۱۱
۴۱	به یکی از کارگزارانش.....	۶۱۱
۴۲	به «عمر بن ابی سلمه مخزومی» که کارگزار آن حضرت در بحرین بود.....	۶۱۵
۴۳	به «مصقله بن هبیره شیبانی»، کارگزار آن حضرت در «اردشیر خرة».....	۶۱۵
۴۴	به «زیاد بن ابیه».....	۶۱۷
۴۵	به «عثمان بن حنیف انصاری» که کارگزارش در بصره بود.....	۶۱۷
۶۲۱	و از این نامه است که با این قسمت پایان می‌یابد:.....	۶۲۱
۴۶	به یکی از کارگزارانش.....	۶۲۳
۴۷	وصیتی است به حسن و حسین <small>علیهما السلام</small> پس از آن که «ابن ملجم» - لعنة الله - او را زد.....	۶۲۵
۴۸	به معاویه.....	۶۲۷
۴۹	به معاویه.....	۶۲۷
۵۰	به فرماندهان لشکریانش.....	۶۲۷
۵۱	به مأمورین مالیات.....	۶۲۹
۵۲	به فرماندهان شهرها درباره اوقات نماز.....	۶۳۱
۵۳	به «مالک اشتر نخعی» نوشته هنگامی که او را والی مصر و اطراف آن ساخت.....	۶۳۱
۵۴	به «طلحه» و «زبیر» به وسیله «عمر بن الحصین الخزاعی».....	۶۶۱
۵۵	به معاویه.....	۶۶۱
۵۶	به «شریح بن هانی» هنگامی که او را در مقدمه لشکر خود به سوی شام قرار داده بود.....	۶۶۳
۵۷	به اهل کوفه، در آن هنگام که از مدینه به بصره حرکت کرده بود.....	۶۶۳
۵۸	به مردم شهرها نوشته و آن چه را که بین او و اهل صفین به جریان افتاد.....	۶۶۳
۵۹	به «اسود بن قطیبه» فرمانده لشکر حلوان.....	۶۶۵
۶۰	به کارگزارانی که سپاه وارد قلمرو آنان می‌شود.....	۶۶۵
۶۱	به «کمیل بن زیاد نخعی»، و او کارگزارش در «هیت» بود.....	۶۶۷
۶۲	به مردم مصر ارسال فرمود همراه «مالک اشتر».....	۶۶۷
۶۳	به «ابوموسی اشعری» کارگزار آن حضرت در کوفه.....	۶۷۱
۶۴	به معاویه در جواب نامه او.....	۶۷۱
۶۵	به معاویه.....	۶۷۳
۶۶	به «عبدالله بن عباس».....	۶۷۵
۶۷	به «قثم بن العباس» و او کارگزار آن حضرت در شهر مکه بود.....	۶۷۷
۶۸	پیش از روزگار خلافتش به «سلمان فارسی».....	۶۷۷

صفحه	عنوان	نامه
۶۷۷	به «حارث همدانی»	۶۹
۶۸۱	به «سهل بن حنیف انصاری» او از طرف امام <small>علیه السلام</small> حاکم مدینه بود.	۷۰
۶۸۱	به «منذر بن جارود عبیدی»	۷۱
۶۸۳	به «عبدالله بن عباس»	۷۲
۶۸۳	به معاویه	۷۳
۶۸۵	این بیمان را بین مردم ربیعہ و یمن نوشته و از خط «هشام بن الکلبی» نقل شده است.	۷۴
۶۸۵	به معاویه، در نخستین روزهای بیعت.	۷۵
۶۸۵	به «عبدالله بن عباس»، هنگام حاکم قرار دادن او بر بصره.	۷۶
۶۸۷	به «عبدالله بن عباس»، هنگامی که او را برای استدلال به بطلان موضع گیری خوارج فرستاد.	۷۷
۶۸۷	به «ابوموسی اشعری»، پاسخی است در امر حکمین.	۷۸
۶۸۷	به فرماندهان لشکریان	۷۹

سخنان کوتاه امیر المؤمنین علی علیه السلام

۶۸۹	سخنان کوتاه	
۸۱۱	فهرست آیات	
۸۱۵	فهرست ترجمه آیات	
۸۲۱	فهرست روایات	
۸۲۳	فهرست ترجمه روایات	
۸۲۵	فهرست ادعیه	
۸۲۷	فهرست اعلام	
۸۳۳	فهرست مکان ها	
۸۳۵	فهرست کتابها	

در آغاز

ترجمه چه جایگاهی در روند علم داشته است؟! اگر به زمان‌هایی پیش‌تر بازگردیم، نقش ترجمه در «جهانی شدن علم» و «بسط و توسعه اندیشه» در قلمرو اقوام و ملل و شکل‌گیری نهایی حقیقتی که امروز «سازمان اندیشه» را شکل داده، روشن‌تر خواهد شد و امری بس بنیادین، خود را نشان خواهد داد: ترجمه از دیرباز جزو ضروریات ذاتی نهاد علم بوده و هست. پس بی‌جهت نبوده و نیست که مترجمان بزرگ، عالمان بزرگ و عالمان بزرگ، مترجمانی بزرگ و زبده بوده‌اند؛ موضوعی که حقیقت آن، علی‌رغم دیدگاه‌های شگفت‌انگیز معاصر و تلقی‌های نازک‌بینانه و سطحی که در باب و مقولت ترجمه و برگردانی‌گری شیوع یافته، استوار و پایدار به نظر می‌رسد. چه، ترجمه اگر انتقال کامل و انعکاس آینه‌سان یک دانش از دنیایی به دنیایی دیگر است، فاعلی توانا و گردانگری بس دنیادان می‌طلبد که گمان نمی‌رود در هر کسی به هم رسد و بروز یابد.

اینک که ترجمه کامل نهج البلاغه محمدتقی جعفری تقدیم شیفتگان کلام علوی می‌گردد، این نکته را فرو نمی‌گذاریم که: ترجمه وی پس از تفسیرش بر نهج البلاغه نوشته شده و در واقع ملهم و تأثیر پذیرفته از تجربیات گوناگون و متنوعی است که در خلال دو دهه تمرکز جدی در زیر و بم کلام حقیقت‌پرور علی بن ابیطالب علیه السلام شکل گرفته بود. او در بطور مهمت مولای عدالت‌ها و عدالت‌بانی‌ها، چه بسا نکاتی را می‌نگریست که دیگران نمی‌نگریستند و نمی‌نگراندند. اما در این مجال اندک، سزاست از طرف مؤسسه علامه جعفری سپاس‌هایی ویژه خود را به نیابت از اهالی علم و معرفت، تقدیم روح رحیل روانشاد داریوش شاهین نماییم که در به‌سامان شد این اثر ما را یاری داد و صباحی چند بعد، به خیل نیک‌رفتگان پیوست. نیز بر خود فرض می‌دانیم از عزیزی که این مؤسسه را خالصانه یاری کرده‌اند، هم‌چنین دست‌اندرکاران دفتر نشر فرهنگ اسلامی که در امر چاپ و توزیع این اثر بذل مساعی نمودند، تقدیر و تشکر به عمل آورده و در خصوص کاستی‌ها، پیشاپیش اعتذار بجوییم.

و سرانجام کلام: ترجمه نهج البلاغه آخرین اثر قلمی محمدتقی جعفری است که اتمام آن مقارن با ایام مداوایش در دوردست صورت گرفته است، و تواند که آخرین ره‌توشه یک عمر سیاحت معرفتی تلقی شود.

انه ولی التوفیق

مؤسسه تبلیغ و نشر علامه جعفری